

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เกี่ยวกับ สภาพการใช้สื่อ ความต้องการ และปัญหาการใช้สื่อบุคคล สื่ออาคารสถานที่ และสื่อกิจกรรม ที่ใช้ในการเผยแพร่วัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมในหน่วยงานที่ดำเนินงานวัฒนธรรม จำนวน 30 แห่ง จำนวน 30 คน และผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านของจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 270 หมู่บ้าน จำนวน 270 คน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สรุปสภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อบุคคล สื่ออาคารสถานที่ และสื่อกิจกรรม เพื่อการการเผยแพร่วัฒนธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี ได้ ดังนี้

1. สภาพการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม

1.1 สภาพการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม พบว่า

ด้านการวางแผนการใช้สื่อ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมีการให้องค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการวางแผน มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการคัดเลือกสื่อบุคคล มีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีการใช้เกณฑ์การคัดเลือกสื่อบุคคลโดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรม มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการคัดเลือกสื่ออาคารสถานที่ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมีการใช้เกณฑ์การคัดเลือกอาคารสถานที่ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการคัดเลือกสื่อกิจกรรม มีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมีการใช้เกณฑ์การใช้ผลสรุปการประเมินผล มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการดำเนินการใช้สื่อบุคคล มีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีการดำเนินการใช้ พระภิกษุสงฆ์ และครูหรืออาจารย์ในสถานศึกษา มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการดำเนินการใช้สื่ออาคารสถานที่ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมีการดำเนินการใช้วัดหรือศาสนสถาน และโรงเรียนหรือสถานศึกษา มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการดำเนินการใช้สื่อกิจกรรม มีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมีการดำเนินการใช้ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสารมวลชนให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรม และการประกวดหรือแข่งขัน มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการประเมินผลการใช้สื่อ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นการประเมินผลโดยประชาชน และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอง มากกว่าวิธีอื่น

1.2 สภาพการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมของผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบล และหมู่บ้าน พบว่า

ด้านการวางแผนใช้สื่อ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมีการให้ ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมของหน่วยงานในระดับอำเภอ และคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการคัดเลือกสื่อ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยใช้มติของที่ประชุม ความต้องการของประชาชน และผลการประเมินที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกสื่อ มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการดำเนินการใช้สื่อบุคคล มีการดำเนินการในระดับน้อย โดยมีการใช้ ครู และพระภิกษุสงฆ์ มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการดำเนินการใช้สื่ออาคารสถานที่ มีการดำเนินการใช้ในระดับน้อย คือ มีการใช้สถานศึกษา และ วัดหรือศาสนสถาน มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการดำเนินการใช้สื่อกิจกรรม มีการดำเนินการใช้ในระดับน้อย คือ มีการใช้การประชุมสัมมนาการแก้ปัญหาสังคม และการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ มากกว่าวิธีอื่น

ด้านการประเมินผลการใช้สื่อ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นการ ประเมินผลโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน มากกว่าวิธีอื่น

2. ความต้องการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 ความต้องการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม พบว่า มีความต้องการใช้สื่อบุคคลประเภทปราชญ์ท้องถิ่นและผู้นำทางประเพณี สื่อกิจกรรมประเภทการฝึกอบรมมากที่สุด และไม่มีความต้องการใช้สื่ออาคารสถานที่

2.2 ความต้องการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ของผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน พบว่า มีความต้องการใช้สื่อบุคคลประเภทปราชญ์ท้องถิ่น สื่อกิจกรรมประเภทการฝึกอบรมมากที่สุด และไม่มีความต้องการใช้สื่ออาคารสถานที่

3. ปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม

3.1 ปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม พบว่า

ด้านการใช้สื่อบุคคล มีปัญหาในระดับมาก คือ ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการสำรวจสื่อบุคคล

ด้านการใช้สื่ออาคารสถานที่ มีปัญหาในระดับปานกลาง คือ ไม่มีบุคลากรเพียงพอในการจัดสื่ออาคารสถานที่ให้พร้อมที่จะปฏิบัติการเผยแพร่วัฒนธรรม

ด้านการใช้สื่อกิจกรรม มีปัญหาในระดับมาก คือ ไม่ได้นำผลสรุปการประเมินผลการใช้สื่อกิจกรรมของทุกฝ่ายมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน

3.2 ปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม ของผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน พบว่า

ด้านการใช้สื่อบุคคล มีปัญหาในระดับปานกลาง คือ ไม่มีการฝึกอบรมให้สื่อบุคคลมีความรู้ในการถ่ายทอดเนื้อหาทางวัฒนธรรม

ด้านการใช้สื่ออาคารสถานที่ มีปัญหาในระดับปานกลาง คือ อาคารสถานที่ที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับการจัดนิทรรศการเผยแพร่วัฒนธรรม

ด้านการใช้สื่อกิจกรรม มีปัญหาในระดับปานกลาง คือ งบประมาณมีไม่เพียงพอกับการใช้สื่อกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันถึงแม้เกณฑ์การประเมินค่าจะอยู่ในระดับเดียวกัน โดยค่าเฉลี่ยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมจะอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยค่อนข้างสูง แต่ค่าเฉลี่ยของผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านจะอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันมาก และแบบประมาณค่าแบบให้ค่าซึ่งมีตัวประมาณค่าให้เลือกถึง 5 ค่า จึงอาจทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านมีการตัดสินใจที่คลาดเคลื่อน แต่จากผลการวิจัยสามารถจำแนกการอภิปรายผลในภาพรวมได้ดังนี้

1. สภาพการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม

การวางแผนการใช้สื่อ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมมีการดำเนินการวางแผนการใช้สื่อในระดับมาก โดยให้องค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการวางแผน ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน มีการวางแผนการใช้สื่อในระดับปานกลาง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิของหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน ทั้งนี้เพราะแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ(2538) ที่ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ว่า เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นของตนเองเพื่อเป็นการเสริมศักยภาพการดำเนินงานทางวัฒนธรรมในภาพรวมของชาติ ซึ่งในการนี้องค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรม ก็เป็นองค์กรของท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรธุรกิจและองค์กรวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิของหมู่บ้าน ก็เป็นคณะกรรมการของหมู่บ้านซึ่งคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์และความชำนาญพิเศษในเรื่องต่างๆในท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน ดังนั้นการวางแผนการใช้สื่อซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุด เป็นการเพิ่มโอกาสของความสำเร็จตั้งแต่เริ่มแรก ช่วยลดข้อผิดพลาดต่างๆ เป็นการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ใช้ทรัพยากรที่จำกัด และเป็นการจัดลำดับขั้นตอนของการนำเสนอที่รัดกุม โดยเฉพาะการใช้สื่อในแบบกลุ่ม เช่น สื่อกิจกรรมต่างๆ จำต้องกำหนดแผนงานให้ชัดเจนแน่นอนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่กลุ่มเป้าหมาย(ณรงค์ ลมพงษ์,2535:62) ถ้าหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผน นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงานวัฒนธรรมของหน่วยงานวัฒนธรรม และของท้องถิ่นทุก ตำบลและหมู่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีกรอบและนโยบายการปฏิบัติงาน วัฒนธรรมตามแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2540 โดยให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี เป็นหน่วยงาน กำกับ ติดตาม และรายงานผลให้กระทรวงศึกษาธิการทราบ ดังนั้นในการปฏิบัติงาน วัฒนธรรมของหน่วยงานเผยแพร่วัฒนธรรมและองค์กรท้องถิ่น จึงต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน วัฒนธรรมในแต่ละปีงบประมาณและแผนพัฒนาการวัฒนธรรมซึ่งเป็นแผนระยะ 1-5 ปี และ ต้องสรุปผลการปฏิบัติงานเพื่อรายงานผลเป็นประจำเดือน เพื่อให้หน่วยงานที่กำกับ และติดตาม สามารถดำเนินการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานและการใช้งบประมาณได้ ด้วยเหตุนี้เอง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมของทุกหน่วยงานและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน จึงต้องมีดำเนินการจัดทำแผนการใช้สื่อ การคัดเลือกสื่อ การดำเนินการใช้สื่อ และการ ประเมินผลการใช้สื่อ เพื่อรายงานให้หน่วยงานกำกับและติดตามทราบ

การคัดเลือกสื่อ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม มีการดำเนินการคัดเลือกสื่อโดยหน่วยงานในระดับมากที่สุด ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน มีการดำเนินการคัดเลือกสื่อโดยชี้มติของที่ประชุมในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะระบบการปฏิบัติงานของ หน่วยงานของรัฐ มีข้อจำกัดในการยึดติดกับระบบบริหารราชการ และงบประมาณ การตัดสินใจ จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารของหน่วยงานนั้นๆ สำหรับหมู่บ้านเองก็มีคณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการ บริหารงานของหมู่บ้าน ดังนั้นในการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นจึงต้องยอมรับมติของที่ ประชุมดังกล่าว

การดำเนินการใช้สื่อ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม มีการดำเนินการ ใช้สื่อบุคคลและสื่ออาคารสถานที่ในระดับมากที่สุด คือ พระภิกษุสงฆ์ และวัด ผู้นำท้องถิ่นใน ระดับตำบลและหมู่บ้าน มีการดำเนินการใช้สื่อในระดับมาก คือ ครู และสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์และครู เป็นบุคคลที่สังคมในท้องถิ่นให้การยอมรับนับถือ ว่าเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม อีกทั้งวัดและสถานศึกษาเป็น สถานที่อยู่ในชุมชน เป็นศูนย์รวมของชุมชน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพียงพอดต่อการจัด กิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรม และเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานน้อย จึงมีการใช้สื่อดังกล่าวเพื่อ การเผยแพร่วัฒนธรรมมาก ส่วนการดำเนินการใช้สื่อกิจกรรม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่ วัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีการใช้ใน ระดับมาก คือการประกวดหรือการแข่งขัน เพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณี ดิว ฤศ(2524) ที่ว่า ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วยวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะได้รับความรู้ ความเข้าใจดี และแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ(2539) ที่ได้เสนอว่าสื่อที่มีคุณภาพต้อง

ชมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมด้วย และ การกำหนดวิธีการหรือเนื้อหาจะต้องให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากที่สุดในฐานะตัวตั้ง และรูปแบบของสื่อไม่ควรซับซ้อนมากนัก คือ “ เป็นสื่อของชาวบ้าน โดยชาวบ้าน และเพื่อชาวบ้าน” ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อกิจกรรมในระดับน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยข้อจำกัดของงบประมาณ

การประเมินผลการใช้สื่อ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม มีการดำเนินการประเมินผลโดยประชาชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในระดับมาก ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน มีการดำเนินการประเมินผล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับหลักการประเมินผลเกี่ยวกับประเมินผลภายในและภายนอก ที่ให้มีการประเมินผลโดยผู้สอน ผู้เรียน ผู้ชำนาญ และผู้เรียน(ไชยยศ เรืองสุวรรณ,2533: 128) ซึ่งจะทำให้เกิดผลคืออย่างยิ่งถ้ามีการนำผลการประเมินผลมาใช้ในการวางแผนต่อไป

2. ความต้องการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม มีความต้องการใช้สื่อบุคคลประเภทปราชญ์ท้องถิ่นและผู้นำทางประเพณี และสื่อกิจกรรมประเภทการฝึกอบรมมากที่สุด และไม่มีความต้องการใช้สื่ออาคารสถานที่ ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านมีความต้องการใช้สื่อกิจกรรมประเภทการฝึกอบรมและสื่อบุคคลประเภทปราชญ์ท้องถิ่นมากที่สุดและไม่มีความต้องการใช้สื่ออาคารสถานที่ จากผลการวิจัย ผู้ปฏิบัติงานวัฒนธรรมทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการใช้สื่อบุคคลและสื่อกิจกรรมมากที่สุดเช่นเดียวกัน ซึ่งความต้องการใช้สื่อของทั้ง 2 กลุ่ม เป็นความต้องการใช้สื่อที่ผู้รับมีส่วนร่วมกระทำร่วมด้วย สื่อบุคคลและสื่อกิจกรรมก็มีคุณสมบัติดังกล่าว จึงสอดคล้องตามหลักการของกระบวนการของการสื่อสาร ที่ว่าการสื่อสารจะประสบผลเต็มที่ ถ้ามีการสื่อสารกลับ(feedback)อย่างรวดเร็ว (Melvin L DeFleur, 1970) เป็นการสื่อสารที่ผู้รับมีโอกาสตอบสนองมายังผู้ส่งได้ทันที โดยที่ต่างฝ่ายต่างผลัดกันทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับในเวลาเดียวกัน เป็นการสื่อสารสองทาง(กิดานันท์ มะลิทอง, 2536:19) และ ถ้าเป็นสื่อที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกในกิจกรรมนั้นๆ จะเป็นสื่อที่ดีอย่างยิ่ง (ณรงค์ สมพงษ์ , 2535: 328) มิติทางวัฒนธรรมก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ส่งผลให้การใช้สื่อเผยแพร่วัฒนธรรมต้องปรับรูปแบบจากการสื่อสารทางเดียวที่ทุกฝ่ายได้ปฏิบัติอยู่ มาเป็นรูปแบบใหม่ คือ การสื่อสารสองทางที่สามารถเชื่อมโยงการรับ การส่งและการร่วมสื่อสาร ในเวลาเดียวกัน จึงเห็นได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานวัฒนธรรมทั้ง 2 กลุ่ม ได้คำนึงถึงความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว จึงมีความต้องการใช้สื่อบุคคลและสื่อกิจกรรมมากที่สุด

3. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม

การใช้สื่อบุคคล เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมมีปัญหาในระดับมาก
ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านมีปัญหาในระดับปานกลาง

การใช้สื่ออาคารสถานที่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมมีปัญหาใน
ระดับปานกลาง ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านมีปัญหาในระดับปานกลาง

การใช้สื่อกิจกรรม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมมีปัญหาในระดับมาก
ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านมีปัญหาในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สาเหตุที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อบุคคลและสื่อกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมในระดับมาก ด้วยการใช้สื่อทั้ง 2 ประเภทจะต้องอาศัยตัวแปรต่างๆมาก อาทิเช่น ความพร้อมของสื่อ ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับเจ้าหน้าที่ และงบประมาณสนับสนุน ซึ่งหน่วยงานของรัฐมีขีดจำกัด ย่อมจะเกิดปัญหาในการใช้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ สิงห์คำ(2534) ที่พบว่า ปัญหาของการใช้สื่อเผยแพร่วัฒนธรรมที่พบมาก คือ ขาดงบประมาณและบุคลากร อีกประการหนึ่ง คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมเคยชินกับการปฏิบัติงานที่ตนเองเป็นผู้กำหนดหรือหน่วยเหนือเป็นผู้กำหนด เป็นการปฏิบัติตามนโยบาย โดยมีงบประมาณของรัฐสนับสนุน แต่เมื่อมาปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมตามมิติใหม่ของวัฒนธรรมซึ่งจะต้องทำงานในเชิงประสานหรือเชิงรุกกับชุมชนแล้ว จึงทำให้เกิดปัญหามาก ดังแนวคิดที่ กาญจนา แก้วเทพ(2539) ได้เสนอหลักการใช้สื่อเผยแพร่วัฒนธรรมที่ว่า การสื่อสารจะต้องไม่ใช่วัฒนธรรมของตัวเองเป็นตัวตั้งแต่จะต้องให้สื่อที่ใช้นั้นก่อตัวมาจากวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของชุมชนเอง แตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านซึ่งในการปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมมีการใช้สื่อในท้องถิ่นของตนเองซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นอย่างดีจึงไม่มีปัญหามาก นอกจากขาดงบประมาณในการใช้สื่อกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรม ที่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงเท่านั้น สำหรับสื่ออาคารสถานที่ผลการวิจัยแสดงว่ามีปัญหาในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะสื่ออาคารสถานที่เป็นสื่อที่ส่วนใหญ่ใช้ประกอบกับสื่ออื่น นอกจากบางสื่อเท่านั้นที่สามารถแสดงประวัติเนื้อหาหรือความเป็นมาในตัวเอง และสื่อประเภทนี้จะมีอยู่ทั่วไปทั้งในท้องถิ่นและชุมชน จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหามากในการใช้สื่อ

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานเผยแพร่วัฒนธรรมทุกหน่วย ควรตระหนักถึงการให้ความรู้ในการเผยแพร่วัฒนธรรมแก่ผู้ที่จะประสานการดำเนินงานเผยแพร่วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมของหน่วยงานเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการใช้สื่อให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความรู้เรื่องการวางแผนการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม จะต้องเป็นแผนที่ครอบคลุมเนื้อหา กระบวนการและมีความเป็นไปได้สูงเพื่อเป็นเสริมสร้างประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน

2. สื่อบุคคล มีความต้องการใช้มากในการเผยแพร่วัฒนธรรม และใช้งบประมาณในการดำเนินการน้อย จึงต้องจัดเตรียม สรรหา และพัฒนาสื่อบุคคลให้มีความพร้อมและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม

3. สื่อกิจกรรม มีความต้องการใช้มากในการเผยแพร่วัฒนธรรม และต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการมาก แต่ได้รับประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้น ทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรชุมชนทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ มีการวางแผนงานร่วมกัน มีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประสานการใช้งบประมาณ จึงจะสามารถใช้สื่อกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. องค์กรภาครัฐ ควรประสานงานและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อองค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรชุมชนในท้องถิ่นให้มากขึ้น ด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสื่อที่จะใช้ในการเผยแพร่วัฒนธรรมเป็นสื่อในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่นและเพื่อชุมชนของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเฉพาะท้องถิ่น ในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยขอเสนอให้ทำการวิจัยในท้องถิ่นอื่น ซึ่งจะเป็นระดับเขตการศึกษา หรือภาคการศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยนี้

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้เฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม และผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน ควรจะได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มผู้รับการปฏิบัติการเผยแพร่วัฒนธรรม เช่น ชาวบ้าน หรือประชาชนผู้รับการบริโภคโดยตรง บางส่วน จึงเสนอให้มีการวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องนี้

3. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรม ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ บางหน่วยงาน เช่น โรงเรียนหรือสถานศึกษายังมีเป็นจำนวนน้อย ด้วยใช้เฉพาะโรงเรียนนำร่องทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ตามประกาศคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2538 ให้โรงเรียนและวัดเป็นหน่วยงานทางวัฒนธรรม ดังนั้นถ้าใช้โรงเรียนและวัดทุกแห่งในเขตพื้นที่ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก จะทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ผลการวิจัยก็จะได้ผลที่ชัดเจนและครอบคลุมพื้นที่ยิ่งขึ้น